

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.2.4.2025

Pan
Mieczysław Kijewski
Dyrektor Szkoły Podstawowej
im. Danuty Siedzikówny „Inki” w Chlebowie
Chlebowo 123, 66-620 Gubin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/079 – Profilaktyka i leczenie zaburzeń odżywiania

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. Danuty Siedzikówny „Inki” w Chlebowie, Chlebowo 123, 66-620 Chlebowo (dalej: <i>Szkoła</i> lub <i>SP</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mieczysław Kijewski, pełniący funkcję Dyrektora Szkoły od 1 września 2024 r. (dalej: <i>Dyrektor</i>). Poprzednio (od 1 września 2019 r.) funkcję Dyrektora pełniła Lilianna Dobiegała.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania na rzecz profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania oraz ich efekty.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli mają one istotny wpływ na ustalenia i oceny.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontroler	Dorota Rudnicka-Kawa, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/18/2025 z 3 lutego 2025 r.

(akta kontroli str. 1-4)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Szkole nie rozpoznano potrzeb w zakresie działań mających na celu profilaktykę i leczenie zaburzeń odżywiania, a wobec tego nie zrealizowano prawidłowo działań w tym zakresie. Dyrektor nie dokonywał corocznej diagnozy w zakresie potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka dla zdrowia uczniów, co było niezgodne z przepisami.

Szkoła nie dysponowała danymi dotyczącymi liczby uczniów z nieprawidłową masą ciała w całym okresie objętym kontrolą, wobec czego skala zjawiska w zakresie występowania otyłości, nadwagi i niedowagi nie była w Szkole znana. Powyższe skutkowało przygotowaniem nie w pełni rzetelnego programu wychowawczo-profilaktycznego³ adresowanego do uczniów.

Niemniej, corocznie uchwalone przy udziale rady rodziców szkolne PWP, zawierały działania ukierunkowane m.in. na propagowanie zdrowego stylu życia i odżywiania, które zostały zrealizowane.

W Szkole prawidłowo inicjowano i realizowano działania ukierunkowane na upowszechnianie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania, tj. zgodnie z założeniami podstawy programowej, PWP oraz m.in. wytycznymi zewnętrznych programów edukacyjnych.

W Szkole - w ramach zorganizowanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej – w okresie od 1 stycznia 2024 r. do czasu zakończenia kontroli⁴ nie zatrudniano psychologa, co było niezgodne z wymogami, tym samym w świadczonej pomocy zabrakło kluczowego specjalisty.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

Opis stanu faktycznego

1. Dyrektor nie przeprowadzał corocznej diagnozy w zakresie potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka dla zdrowia uczniów (w szczególności związanych z zaburzeniami odżywiania), co było niezgodne z przepisem art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁵ (dalej: *upo*), o czym również w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Diagnoza obejmująca wymienione treści winna stać się następnie podstawą opracowania programu wychowawczo-profilaktycznego skierowanego m.in. do uczniów (art. 26 ust. 2 *upo*).

Stwierdzono, że Szkoła nie posiadała danych odnośnie masy ciała uczniów, w tym z odchyleniami od przyjętych norm⁶, za lata szkolne od 2021/2022 do 2024/2025.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, iż *Szkoła nie dokonywała diagnozy we wspomnianym zakresie oraz, że nie występował o ww. informacje do pielęgniarki, gdyż w jego opinii nie było takiej potrzeby. Opracowując programy profilaktyczno-wychowawcze uwzględniamy takie czynniki, jak zdrowe odżywianie, zdrowy styl życia, aktywny wypoczynek itp., natomiast jako szkoła nie mamy takiego obowiązku, a wyniki testów przesiewowych przeprowadzane przez SP ZOZ nie były nam przekazane (...).*

(akta kontroli str. 5-15)

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: PWP.

⁴ 12 maja 2025 r.

⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 737, ze zm.

⁶ Tj. otyłość, nadwaga, niedowaga.

Analiza testów przesiewowych⁷ uczniów Szkoły wykazała, że:

- w roku szkolnym 2021/2022 - z 39 przeprowadzonych testów (testom podlegało 41 uczniów) w 10 przypadkach wystąpiła nadwaga (tj. 25,6%), w czterech przypadkach otyłość (tj. 10,3%), w trzech przypadkach skrajna niedowaga (tj. 7,7%)⁸;
- w roku szkolnym 2022/2023 - z 42 przeprowadzonych testów (testom podlegało 45 uczniów) w 11 przypadkach wystąpiła nadwaga (tj. 26,2%), w dwóch przypadkach otyłość (tj. 4,7%), w jednym przypadku niedowaga (tj. 2,4%), w jednym przypadku skrajna niedowaga (tj. 2,4%)⁹;
- w roku szkolnym 2023/2024 - z 36 przeprowadzonych testów (testom podlegało 36 uczniów) w 13 przypadkach wystąpiła nadwaga (tj. 36,1%) i w czterech przypadkach otyłość (tj. 11,1%)¹⁰;
- w roku szkolnym 2024/2025 - z 39 przeprowadzonych testów (testom podlegało 42 uczniów) w 10 przypadkach wystąpiła nadwaga (tj. 25,6%) i w trzech przypadkach otyłość (tj. 7,7%)¹¹.

Analiza powyższych danych wskazuje, iż największa skala problemu dotyczyła nadwagi uczniów, która oscylowała w granicach od 25,6% do 36,1% ogółu uczniów i występowała w badanych latach na podobnym poziomie, tj. 10, 11, 13 i 10 przypadków. Następnie otyłość, która oscylowała w przedziale od 4,7% do 11,1%, tj. cztery, dwa, cztery i trzy przypadki. Natomiast najmniejszy udział¹² stanowiła niedowaga, tj. trzy¹³ i dwa przypadki¹⁴ (w tym skrajna niedowaga).

(akta kontroli str. 16, 503)

Zdaniem NIK, dane pozyskane w toku kontroli w SP ZOZ w Stargardzie Gubińskim, obrazujące skalę odchyień od prawidłowej masy ciała wśród uczniów, potwierdzają występowanie istotnego problemu zdrowotnego w Szkole. Dlatego też nie znajduje uzasadnienia twierdzenie Dyrektora Szkoły o braku potrzeby uzyskiwania (od pielęgniarki szkolnej) danych dotyczących masy ciała uczniów. Przepisy prawa nadają Dyrektorowi Szkoły takie uprawnienie, a obowiązek współpracy z pielęgniarką lub higienistką szkolną w zakresie rozpoznawania czynników ryzyka dla zdrowia uczniów wynika wprost z art. 18 ustawy z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami¹⁵. Posiadanie kompletnych danych pozwoliłoby na dokonanie rzetelnej diagnozy w zakresie potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących oraz czynników ryzyka dla zdrowia uczniów, a następnie podejmowanie adekwatnych działań - w oparciu o rzetelnie przygotowany program wychowawczo-profilaktyczny - adresowanych do uczniów.

Ponadto w odniesieniu do działań Szkoły wobec dzieci z nieprawidłową masą ciała¹⁶ Dyrektor wskazał, iż *w ramach lekcji wychowawczych prowadzone były rozmowy na temat zdrowego odżywiania. Nauczyciel techniki układał z dziećmi*

⁷ Dane w tym zakresie pozyskano w toku kontroli w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Stargardzie Gubińskim (dalej: SP ZOZ), tj. w jednostce podstawowej opieki zdrowotnej, która zapewniała opiekę zdrowotną nad uczniami Szkoły. Testy przesiewowe były przeprowadzone w klasach III, V, VII, a tym samym zawarty w wystąpieniu pokontrolnym opis wyników testów przesiewowych mógł dotyczyć tych samych uczniów.

⁸ Waga w normie: 20 uczniów (51,3%); szczupłość: dwóch uczniów (5,1%).

⁹ Waga w normie: 26 uczniów (61,9%); szczupłość: jeden uczeń (2,4%).

¹⁰ Waga w normie: 16 uczniów (44,5%); szczupłość: trzech uczniów (8,3%).

¹¹ Waga w normie: 26 uczniów (66,7%).

¹² W dwóch z czterech badanych lat szkolnych, tj. 2,5% i 7,7%.

¹³ W roku szkolnym 2021/2022.

¹⁴ W roku szkolnym 2022/2023.

¹⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 1078.

¹⁶ Tj. otyłość, nadwaga, niedowaga.

prawidłową dietę. Wychowawcy na spotkaniach indywidualnych z rodzicami informowali o zdrowym trybie życia.

W szkole nie miała miejsca globalna diagnoza zasad racjonalnego odżywiania. Tematyka związana z powyższymi zagadnieniami jest nieustannie poruszana w ramach realizacji na lekcjach takich przedmiotów, jak: przyroda, biologia, wychowanie fizyczne, technika oraz na godzinach wychowawczych i indywidualnych pogadankach z uczniami i rodzicami podczas zebrań rodziców. Realizowane są również programy zewnętrzne „Trzymaj formę”, „Program dla szkół” oraz programy wewnętrzne (...).

(akta kontroli str. 5-14)

Działania Szkoły wskazane przez Dyrektora i dotyczące upowszechniania wiedzy o zasadach racjonalnego odżywiania, zostały w badanych latach szkolnych potwierdzone, co szczegółowo opisano w punktach 2 i 3 wystąpienia.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że współpraca z pielęgniarką szkolną realizowana była poprzez m.in.: badania przesiewowe uczniów w zakresie wykonywanych bilansów zdrowia oraz pogadanki we wszystkich oddziałach na różne tematy związane ze zdrowiem, między innymi dotyczące odżywiania.

(akta kontroli str. 11-13)

2-3. Na podstawie art. 84 ust. 2 pkt 1 upo, rada rodziców uchwaliła w porozumieniu z radą pedagogiczną PWP, o którym mowa w art. 26, na rok szkolny 2021/2022¹⁷, 2022/2023¹⁸, 2023/2024¹⁹, 2024/2025²⁰.

(akta kontroli str. 17-103)

Dyrektor wskazał, iż pomimo braku sporządzenia diagnozy w zakresie potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka dla zdrowia uczniów, zaplanowane zostały działania w PWP dotyczące m.in. upowszechniania wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania dzięki dostrzeżeniu zjawisk i problemów, sygnałów, spostrzeżeń występujących w społeczności szkolnej przez kadrę nauczycielską przy współpracy z rodzicami uczniów.

(akta kontroli str. 104-105)

Corocznie opracowywane dla uczniów Szkoły²¹ PWP, zawierały w planach działań na dany rok szkolny treści odnoszące się do tematyki zaburzeń odżywiania, tj. m.in.:

- 1) propagowanie zdrowego stylu życia i odżywiania poprzez udział w programach „Program dla Szkół”, „Trzymaj formę”, pogadanki, spotkania z pielęgniarką szkolną, warsztaty kulinarne, konkursy przy zaangażowaniu wychowawców, nauczycieli, pielęgniarki szkolnej;
- 2) wzbogacanie wiedzy dotyczącej zdrowego i higienicznego trybu życia oraz zagrożeń dla zdrowia m.in. poprzez: pogadanki, zajęcia warsztatowe, lekcje biologii, lekcje wychowawcze, wychowanie do życia w rodzinie, Program „Trzymaj formę” przy zaangażowaniu nauczycieli, pielęgniarki szkolnej;

¹⁷ Uchwałą nr 9/2021 z 8 września 2021 r. Rady Rodziców przy Szkole Podstawowej w Chlebowie w sprawie programu wychowawczo-profilaktycznego na rok szkolny 2021/2022.

¹⁸ Uchwałą nr 13/2022 z 16 września 2022 r. Rady Rodziców przy Szkole Podstawowej w Chlebowie w sprawie programu wychowawczo-profilaktycznego na rok szkolny 2022/2023.

¹⁹ Uchwałą z 7 września 2023 r. Rady Rodziców przy Szkole Podstawowej w Chlebowie w sprawie programu wychowawczo-profilaktycznego na rok szkolny 2023/2024.

²⁰ Uchwałą z 11 września 2024 r. Rady Rodziców przy Szkole Podstawowej w Chlebowie w sprawie programu wychowawczo-profilaktycznego na rok szkolny 2024/2025.

²¹ Z uwzględnieniem podstawy programowej.

- 3) zapobieganie wadom postawy i otyłości poprzez dostosowanie miejsca pracy ucznia do wzrostu, dbałość o udział uczniów w zajęciach wychowania fizycznego i kółkach sportowych, pogadanki z rodzicami, zajęcia z gimnastyki korekcyjnej przy zaangażowaniu nauczycieli wychowania fizycznego, wychowawców, pielęgniarki szkolnej;
- 4) promowanie i kształtowanie nawyków proekologicznych i prozdrowotnych m.in. poprzez przeprowadzenie zajęć na temat zdrowego stylu życia (zaplanowanie i przeprowadzenie zajęć praktycznych, propagowanie spożywania zdrowych posiłków, zapobieganie otyłości), kontynuowanie programów „Program dla szkół”, „Trzymaj Formę”, wyrabianie zamiłowania do ruchu na świeżym powietrzu i aktywnego spędzania wolnego czasu poprzez ćwiczenia, pogadanki i dyskusje przy zaangażowaniu pedagoga, wychowawców.

(akta kontroli str. 17-103)

W przygotowanie PWP, a także w realizację działań zawartych w tych programach zaangażowane były następujące podmioty/organy:

- Dyrektor, który m.in. wspomagał nauczycieli w realizacji zadań i nadzorował realizację szkolnego PWP;
- rada pedagogiczna, która m.in. uczestniczyła w diagnozowaniu pracy wychowawczej szkoły i potrzeb w zakresie działań profilaktycznych, opracowała projekt PWP i uchwaliła go w porozumieniu z radą rodziców, uczestniczyła w ewaluacji szkolnego PWP;
- wychowawcy klas, którzy m.in. współpracowali z dyrekcją szkoły, pedagogiem i kadrą szkoły oraz współdziałali z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka, policją, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, sądami rodzinnymi;
- rodzice, którzy m.in. współtworzyli szkolny PWP;
- pedagog szkolny/specjalny, który m.in. diagnozował środowisko wychowawcze, współpracował z rodzicami w zakresie działań wychowawczych i profilaktycznych, współpracował z placówkami wspierającymi proces dydaktyczno-wychowawczy szkoły i poszerzającymi zakres działań o charakterze profilaktycznym - w tym z poradnią psychologiczno-pedagogiczną.

(akta kontroli str. 17-103)

W latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 działania ukierunkowane na upowszechnienie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania zaplanowane w PWP zostały zrealizowane poprzez:

- realizację „Programu dla szkół” oraz programu „Trzymaj formę”;

(akta kontroli str. 106-192)

- przeprowadzenie przez wychowawców w trakcie godzin wychowawczych m.in. tematów: W zdrowym ciele zdrowy duch – normy racjonalnego żywienia; Zdrowe nawyki żywieniowe, czyli wiem co jem. Świeże owoce i warzywa w naszej diecie; Pamiętaj w zdrowym ciele zdrowy duch. Ulubione sałatki ze świeżych owoców i warzyw, nasze przepisy; Czy dbam o swoje zdrowie? Właściwe nawyki żywieniowe. Świeże owoce i warzywa kontra niezdrowe przekąski, wpływ diety na nasze zdrowie; Wiem co jem; w których poruszano również tematykę prawidłowego odżywiania;

(akta kontroli str. 193-207)

- prowadzenie przez nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej tematów zajęć o zdrowym stylu odżywiania;

(akta kontroli str. 208-230)

- realizację tematyki dotyczącej racjonalnego odżywiania w ramach podstaw programowych m.in. z biologii, techniki i przyrody;

(akta kontroli str. 231-250)

- poruszanie podczas zebrań z rodzicami tematów zdrowej diety;

- lekcje pozalekcyjne na których poruszane były m.in. tematy promujące zdrowy styl życia, zdrowe odżywianie, turnieje sportowe.

(akta kontroli str. 5-6, 25, 45, 68, 90, 326-331)

- realizację treści dotyczących aspektów zaburzeń odżywiania o podłożu psychicznym związane w szczególności z anoreksją i bulimią w ramach zajęć wychowania do życia w rodzinie w klasach IV-VIII²².

(akta kontroli str. 314-325)

W latach szkolnych objętych kontrolą Dyrektor sprawował nadzór nad prawidłową i rzetelną realizacją zadań na rzecz profilaktyki i zaburzeń odżywiania poprzez narzędzia monitoringu, jakimi były zgodnie ze sporządzonymi PWP, ankiety dla uczniów, rodziców, nauczycieli, wywiady z uczniami, rodzicami i nauczycielami, obserwacje oraz analizy dokumentów.

Niemniej jednak, zgodnie z wyjaśnieniami obecnego Dyrektora przeprowadzono badania efektów w ramach realizacji programów wychowawczo – profilaktycznych, przy czym ankiety nie zostały zarchiwizowane, bo nie było takiego obowiązku, natomiast wnioski i rekomendacje wynikające z tych badań służyły do tworzenia planu na kolejny rok szkolny²³. Ponadto w każdym sporządzonym PWP wskazano, iż *w oparciu o zdiagnozowane potrzeby społeczności szkolnej opracowano program wychowawczo-profilaktyczny, realizowany systematycznie i poddawany ewaluacji i modyfikacji*.

Przeprowadzenie ewaluacji za rok szkolny 2024/2025 zaplanowano „pod koniec roku szkolnego”.

(akta kontroli str. 17-105)

4. Inicjowanie i realizowanie działań ukierunkowanych na upowszechnienie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania zrealizowano zgodnie z założeniami/tematami zawartymi w podstawie programowej²⁴ w badanych

²² W latach szkolnych 2021/2022 do 2024/2025 w ramach zajęć realizowano następujące treści: kształtowanie prawidłowych nawyków w zakresie odżywiania; ukazywanie potrzeby prowadzenia zdrowego trybu życia; jak aktywnie spędzać czas, zapoznanie się z siatkami centylowymi i kalkulatorem BMI (jakie jest prawidłowe BMI, nadwaga, otyłość, niedowaga), zapoznanie się z piramidą zdrowego odżywiania, choroby związane z odżywianiem (anoreksja, bulimia), wskazanie, iż młodzież sama nie podejmuje prób odchudzania – porada u dietetyka – przede wszystkim zdrowe, zbilansowane posiłki, odrzucenie produktów wysokoprzetworzonych oraz słodczy, słonych przekąsek, napojów kolorowych i gazowanych.

²³ W PWP na rok szkolny 2021/2022 w pkt. 9 Ewaluacja i monitoring zawarto zapis: *W miesiącu czerwcu przeprowadzono badania wśród uczniów, rodziców i nauczycieli dotyczące analizy sytuacji po zdalnym nauczaniu. Wnioski i rekomendacje z tych badań posłużyły do stworzenia planu wychowawczo-profilaktycznego na rok szkolny 2021/2022.*

²⁴ Zgodnie z Załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. poz. 356, ze zm.).

latach szkolnych, tj. w ramach edukacji wczesnoszkolnej (klas I-III)²⁵ oraz w ramach biologii²⁶, techniki²⁷, przyrody²⁸, lekcji wychowawczej²⁹ (na drugim etapie edukacji: klasy IV-VIII)³⁰.

(akta kontroli str. 193-325)

Powyższe działania były wsparte poprzez realizację programów zewnętrznych, zgodnie z wytycznymi, które uwzględniały aspekty o zdrowym odżywianiu. Przedmiotowe programy edukacyjne realizowano w latach szkolnych od 2021/2022 do 2024/2025, a mianowicie:

- „Program dla szkół” odnoszący się m.in. do zasad zdrowego odżywiania przygotowany przez KOWR. W ramach programu były dostarczane do Szkoły dla klas I-V owoce i warzywa, mleka i produkty mleczne. Przeprowadzane były również co najmniej dwa działania edukacyjne w półroczu, a mianowicie:
 - w roku szkolnym 2021/2022 (od 45³¹ do 75³² dzieci objętych działaniem): konkurs plastyczny „Pociąg do zdrowego odżywiania”; przygotowanie i degustowanie drugiego śniadania wykorzystując zdrowe produkty warzywne i mleczne oraz omówienie zdrowotnych walorów posiłków; omówienie walorów zdrowotnych posiłków w oparciu o dostępne broszury, omówiono sposoby zapobiegania marnotrawieniu żywności, przygotowanie ulotek: Przepis na zdrowe drugie śniadanie dla uczniów szkoły; założenie w doniczkach na parapecie hodowli szczypiorku, który był wykorzystany do przygotowania śniadań; Omówiono właściwe nawyki żywieniowe, zwrócono uwagę na wartości odżywcze warzyw, owoców i nabiału w oparciu o dostępne broszury. Uczniowie szukali odpowiedzi na pytanie - czy przekąski popularne wśród dzieci są zdrowe czy niezdrowe i dlaczego. Przygotowanie na ten temat plakatów, które wyeksponowane zostały na szkolnych korytarzach;
 - w roku szkolnym 2022/2023 (od 70³³ do 72³⁴ dzieci objętych działaniem): uczniowie malowali plakaty promujące zdrowy styl życia – odżywiania, które zostały wyeksponowane na korytarzu Szkoły; warsztaty kulinarne: w każdej klasie wykorzystano materiały filmowe, które były punktem wyjścia do przygotowania zdrowych, pożywnych przekąsek - kanapek, sałatek, twarożku. Po przygotowaniu dań odbyła się ich wspólna degustacja z omówieniem walorów

²⁵ Np.: Klasowa książka kucharska; Warzywa na naszych stołach; Spotkanie z pielęgniarką szkolną (dzień do dyspozycji nauczyciela); Zdrowym być; Moje ciało; W zdrowym ciele zdrowy duch; Dbam o zdrowie.

²⁶ Np.: Układ pokarmowy i odżywianie się. Pokarm – budulec i źródło energii; Witaminy, sole mineralne, woda.

²⁷ Np.: Zdrowie na talerzu; Sprawdź co jesz; Jak przygotować zdrowy posiłek?; To takie proste! Tortilla pełna witamin.

²⁸ Np.: Dlaczego musisz się dużo ruszać i uważać na to, co jesz?; Co się dzieje z jedzeniem, które zjadasz? Czym jest zdrowie i jak je zachować?

²⁹ Opis w punkcie 2-3 wystąpienia.

³⁰ W poszczególnych klasach zgodnie z podstawą programową.

³¹ Dotyczyło szkolnego konkursu plastycznego.

³² Dotyczyło warsztatów kulinarnych, upraw na parapecie, wspólnego spożywania drugiego śniadania, połączone z degustacją owoców, warzyw, mleka i ich przetworów z możliwością spożywania produktów regionalnych i ekologicznych, upowszechniania informacji o korzyściach płynących ze spożywania owoców, warzyw, mleka i ich przetworów.

³³ Dotyczyło warsztatów kulinarnych, wspólnego spożywania drugiego śniadania, połączone z degustacją owoców, warzyw, mleka i ich przetworów z możliwością spożywania produktów regionalnych i ekologicznych, upowszechniania informacji o korzyściach płynących ze spożywania owoców, warzyw, mleka i ich przetworów (plakat).

³⁴ Dotyczyło szkolnego konkursu plastycznego, wiersza/rymowanki.

zdrowotnych; konkurs na ciekawy wiersz lub rymowaną wymyśloną przez uczniów w celu promowania zdrowych produktów mlecznych, warzyw, owoców; konkurs plastyczny pod hasłem „Kolorowy świat warzyw i owoców”;

- w roku szkolnym 2023/2024³⁵ (67 dzieci objętych działaniem³⁶): konkurs plastyczny „Witaminy w jesiennym sadzie i ogrodzie”; przygotowanie wspólnego śniadania, na którym omawiane były walory zdrowotne warzyw; przygotowanie we współpracy z rodzicami drugiego śniadania i zapisywanie danych o składnikach; przygotowanie koktajli pod hasłem „Koktajlowy zawrót głowy” – uczniowie obejrżeli film o wartościach zdrowotnych i sposobie ich przygotowania, przygotowali książeczkę przepisów na koktajl, sporządzali i degustowali koktajle.

(akta kontroli str. 106-181)

- Program „Trzymaj formę!” skierowany był do uczniów klas IV-VIII. Współorganizowany przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz Polską Federację Producentów Żywności Związek Pracodawców, który miał na celu realizację strategii Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Instytut Nauk o Żywieniu Człowieka Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Federacja Konsumentów oraz Polskie Towarzystwo Badań nad Otyłością objęło patronatem ten program. Głównym celem programu była edukacja młodzieży w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków poprzez promowanie aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Program podkreślał znaczenie odpowiedzialności jednostki oraz wolnego wyboru w zakresie dbania o zdrowie.

(akta kontroli str. 182-192)

- w ramach realizacji programu uczniowie corocznie brali udział w różnych działaniach edukacyjnych, które rozwijały ich zainteresowania zdrowiem, dietą i aktywnością fizyczną. Program realizowany był metodą projektową (uczniowie samodzielnie opracowywali i prowadzili lekcje), dzięki czemu wykraczał poza standardową podstawę programową, angażując uczniów w działania praktyczne związane z aktywnością fizyczną, zdrowym odżywianiem oraz odpowiedzialnością za własne zdrowie, tj. w badanych latach szkolnych zrealizowano m.in. zadania³⁷: udział uczniów w Ogólnopolskim Konkursie Wiedzy „Trzymaj formę!”; przygotowanie plakatów promujących zdrowy styl życia; prezentacja pomysłów na zdrowe śniadanie (np. „Moje kolorowe śniadanie”); przeprowadzenie badań BMI; omówienie wpływu aktywności fizycznej na zdrowie („Różne formy spędzania czasu wolnego”); stworzenie gazetki „Piramida zdrowego żywienia”; prezentacje na temat skutków fast foodów (prezentacja, pogadanka, plakaty); ćwiczenia na prawidłową postawę ciała; lekcje terenowe - „Czy spacer jest ważny?”.

(akta kontroli str. 182-192)

³⁵ Na rok szkolny 2024/2025 zawarto umowę na realizację dostawy produktów w ramach programu. Sprawozdanie z realizacji działań zostanie sporządzone na koniec czerwca br.

³⁶ Dotyczyło konkursu plastycznego, warsztatów kulinarnych, wspólnego spożywania drugiego śniadania, połączone z degustacją owoców, warzyw, mleka i ich przetworów z możliwością spożywania produktów regionalnych i ekologicznych, upowszechniania informacji o korzyściach płynących ze spożywania owoców, warzyw, mleka i ich przetworów.

³⁷ Projekt miał miejsce podczas lekcji wychowania fizycznego, biologii, przyrody oraz zajęć pozalekcyjnych i wycieczek.

Działania ukierunkowane na upowszechnienie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania wzbogacano działaniami własnymi Szkoły obejmującymi m.in.:

- zajęcia wychowawczo-dydaktyczne na świetlicy szkolonej³⁸ obejmujące edukację prozdrowotną: wdrażanie do aktywności fizycznej, jako formy czynnego wypoczynku, wyrabianie nawyku dbania o własne zdrowie, rozróżnianie czynników wpływających pozytywnie i negatywnie na zdrowie i rozwój dziecka³⁹;
- realizację zajęć rozwijających umiejętność uczenia się w klasie IV i V⁴⁰ oraz VI i VII⁴¹ program⁴², w którym uczniowie dowiedzieli się, że mogą wpłynąć na zwiększenie swojego potencjału umysłowego poprzez odpowiednią dietę (w tym picie wody), ruch/ ćwiczenia gimnastyczne.

(akta kontroli str. 326-336)

W latach 2022-2025⁴³ w Szkole nie realizowano programów autorskich ukierunkowanych na upowszechnianie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania. Według wyjaśnień Dyrektora spowodowane to było podejmowaniem wielu innych działań w tym zakresie⁴⁴.

(akta kontroli str. 104-105)

5-6. Na podstawie § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach⁴⁵, Dyrektor zorganizował w badanych latach pomoc psychologiczno-pedagogiczną (dalej: PPP) dla uczniów i zgodnie z zapisami § 24 i § 31 statutu Szkoły⁴⁶ powołał m.in. Zespół do spraw pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁴⁷, do którego zadań należało m.in.: diagnozowanie i rozwiązywanie problemów szkolnych, planowanie i koordynowanie udzielania PPP uczniowi⁴⁸.

(akta kontroli str. 340-415)

Dodatkowo, w latach objętych kontrolą obowiązywała procedura udzielania i organizacji PPP, która określała m.in., iż:

³⁸ Rok szkolny 2022/2023.

³⁹ Realizując tematy: Zdrowie i higiena warunkiem dobrego samopoczucia, tj. poszukiwanie informacji o prawidłowej diecie, wykonywanie piramidy żywienia i jej omawianie, gry i zabawy na świeżym powietrzu, praca plastyczna „Jedzmy smacznie, zdrowo, kolorowo.

⁴⁰ W roku szkolnym 2021/2022 oraz 2022/2023.

⁴¹ W roku szkolnym 2022/2023.

⁴² Program realizowany był również w ramach godzin lekcyjnych (wychowanie fizyczne, biologia, przyroda) oraz zajęć pozalekcyjnych.

⁴³ Do dnia zakończenia kontroli, tj. 12 maja 2025 r.

⁴⁴ Działania wskazane przez Dyrektora dotyczyły m.in. zasad zdrowego odżywiania, zdrowego stylu życia, które zawierały aspekty zaburzeń odżywiania - opis w punktach 2-4 wystąpienia.

⁴⁵ Dz. U. 2023 r. poz. 1798, dalej: *rozporządzenie w sprawie PPP*.

⁴⁶ Zatwierdzony 4 października 2017 r. zmieniony uchwałą nr 21/2022 Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej w Chlebowie z dnia 14 września 2022 r., zmieniony uchwałą nr 4/2022 Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej w Chlebowie z dnia 6 kwietnia 2022 r., zmieniony uchwałą nr 24/2023 Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej w Chlebowie z dnia 10 października 2023 r.

⁴⁷ Na podstawie Zarządzenia nr 12/2021 Dyrektora Szkoły w Chlebowie w sprawie powołania zespołów zadaniowych w Szkole Podstawowej w Chlebowie z dnia 30 sierpnia 2021 r.; Zarządzenia nr 10/2022 Dyrektora Szkoły w Chlebowie z dnia 31 sierpnia 2022 r.; Zarządzenia nr 10/2023 Dyrektora Szkoły w Chlebowie z dnia 31 sierpnia 2023 r.; Zarządzenia nr 14/2024 Dyrektora Szkoły w Chlebowie z dnia 2 września 2024 r.

⁴⁸ W skład zespołu wchodziło w roku szkolnym 2021/2022: czterech nauczycieli; w roku szkolnym 2022/2023: dziewięciu nauczycieli, w tym logopeda; w roku szkolnym 2023/2024: dziewięciu nauczycieli, w roku szkolnym 2024/2025: 13 nauczycieli Szkoły, w tym pedagog.

- PPP udzielają uczniom nauczyciele, wychowawcy oraz specjaliści wykonujący w szkole zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności pedagog, doradca zawodowy, logopeda;
- PPP jest organizowana i udzielana we współpracy z: rodzicami/opiekunami prawnymi uczniów; poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi; placówkami doskonalenia nauczycieli; innymi szkołami i placówkami; organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży;
- PPP jest udzielana z inicjatywy: ucznia; rodziców/opiekunów prawnych ucznia; dyrektora szkoły; nauczyciela, wychowawcy lub specjalisty, prowadzących zajęcia z uczniem; pielęgniarki; poradni; pracownika socjalnego; asystenta rodziny; kuratora sądowego; organizacji pozarządowej, innej instytucji lub podmiotu działających na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży (§ 5 rozporządzenia w sprawie PPP).

Ponadto przedmiotowa procedura określała m.in., iż potrzeba objęcia ucznia PPP w szkole wynika w szczególności z choroby przewlekłej, co było zgodne z § 2 ust. 2 pkt 8 rozporządzenia w sprawie PPP.

(akta kontroli str. 402-412)

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli⁴⁹ w latach objętych kontrolą w Szkole zatrudnieni byli m.in. pedagog/pedagog specjalny⁵⁰, posiadający wymagane kwalifikacje.

(akta kontroli str. 416-446)

Stosownie do art. 42d ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karty Nauczyciela⁵¹ (dalej: *Karta Nauczyciela*) w Szkole był zatrudniony psycholog w okresie od 24 października 2022 r. do 31 grudnia 2023 r.⁵² Jednakże w okresie od stycznia 2024 r. do dnia zakończenia kontroli⁵³ nie było w Szkole specjalisty zatrudnionego na stanowisku psychologa, co naruszało obowiązek wynikający z art. 42d ust. 1 Karty Nauczyciela oraz przepis § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie PPP, o czym również w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 420-424)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że psycholog szkolny był zatrudniony za zgodą Lubuskiego Kuratorium Oświaty⁵⁴ (dalej: *LKO*), a po jego odejściu z pracy (grudzień 2023 r.), funkcję tę objęła nauczycielka, która była w trakcie studiów na kierunku psychologia. Jednakże w związku ze zmianą przepisów w roku szkolnym 2024/2025 nauczycielka nie otrzymała zgody LKO na pełnienie tej funkcji w trakcie studiów⁵⁵. Szkoła wykazała wakat na stanowisku psychologa. Obecnie nauczyciel zatrudniony w Szkole kończy szósty semestr studiów na

⁴⁹ Dz. U. poz. 2102, poprzednio rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2020 r. poz. 1289, ze zm.).

⁵⁰ W roku szkolnym 2021/2022: pedagog; w roku szkolnym 2022/2023: pedagog i pedagog specjalny; w roku szkolnym 2023/2024: pedagog i pedagog specjalny; w roku szkolnym 2024/2025: pedagog specjalny.

⁵¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 986, ze zm.

⁵² Obowiązek powstał od 1 września 2022 r.

⁵³ 12 maja 2025 r.

⁵⁴ Pismo o sygnaturze KO.I.5810.455.2023.EL z dnia 11 września 2023 r. w sprawie zgody na zatrudnienie w terminie od 11 września 2023 r. do 21 czerwca 2024 r.

⁵⁵ Pismo o sygnaturze KO.I.5810.460.2024.EL z dnia 5 września 2024 r. w sprawie braku zgody na zatrudnienie.

kierunku psychologia i planuje w przyszłości starać się o zatrudnienie na stanowisku psychologa w tutejszej Szkole.

(akta kontroli str. 5-10)

Szczegółowe wyniki testów przesiewowych uczniów Szkoły wskazano w punkcie 1 wystąpienia. Liczba uczniów z nieprawidłową masą ciała w poszczególnych latach szkolnych wynosiła odpowiednio: 19; 16; 20; 13.

(akta kontroli str. 16)

W badanych latach szkolnych nie wystąpił przypadek przekazania przez rodziców informacji dotyczących problemów z wystąpieniem choroby zaburzenia odżywiania u dziecka, ani przypadek zawnioskowania przez pielęgniarkę o objęcie ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

(akta kontroli str. 447)

Z analizy orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wystawionych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną dla uczniów Szkoły⁵⁶, nie wynikało, aby wystąpił przypadek orzeczenia w zakresie zaburzeń odżywiania.

(akta kontroli str. 447)

Jedno orzeczenie⁵⁷ w związku słabym widzeniem ucznia, zawierało wzmiankę o zmaganiu się dziecka z otyłością i jej konsekwencjami. Nie zalecono w opinii realizacji żadnych celów tym zakresie. Niemniej jednak w tym przypadku wychowawca edukacji wczesnoszkolnej zasygnalizował wcześniej problem otyłości i przeprowadził rozmowę z rodzicem dziecka przedstawiając zalecenia na koniec roku szkolnego⁵⁸, tj. m.in. ruch na świeżym powietrzu, dietę odchudzającą. Szkoła realizowała jednocześnie zajęcia z gimnastyki korekcyjnej, jednakże uczeń nie skorzystał z tej formy zajęć.

(akta kontroli str. 448-463)

7. W badanym okresie w SP nie przeprowadzono kontroli zewnętrznej w zakresie realizacji zadań na rzecz edukacji i profilaktyki zaburzeń odżywiania. Nie wpłynęły również w powyższym zakresie żadne skargi ani wnioski.

(akta kontroli str. 464-465)

W Szkole przyjęto dokumenty, które określały możliwość informowania stosownych organów o podejrzeniu niewłaściwej opieki ze strony rodziców, tj.:

- statut Szkoły (§ 24), który określał organizację współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc dzieciom i rodzicom;
- procedurę PPP (rozdział I pkt 1.7d), która określała, iż pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest organizowana i udzielana we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży;
- plany pracy pedagoga szkolnego, w których wskazywano na współpracę z instytucjami działającymi na rzecz rodziny (m.in. sądem rodzinnym, kuratorami zawodowymi, rodzinnymi).

(akta kontroli str. 337-397, 402-412, 466-501)

⁵⁶ W latach szkolnych: 2021/2022 – sześć orzeczeń, w tym brak w zakresie zaburzeń odżywiania; 2022/2023 – 14 orzeczeń, w tym brak w zakresie zaburzeń odżywiania; 2023/2024 – 17 orzeczeń, w tym brak w zakresie zaburzeń odżywiania; 2024/2025 – 17 orzeczeń, w tym brak w zakresie zaburzeń odżywiania.

⁵⁷ Z dnia 17 grudnia 2024 r. (na okres drugiego etapu edukacyjnego).

⁵⁸ 2022/2023.

W badanym okresie Szkoła nie zdiagnozowała podstaw do informowania organów z zakresu pomocy społecznej lub innych o podejrzeniu niewłaściwej opieki ze strony rodziców w związku z zaburzeniami odżywiania, mogącymi zagrażać zdrowiu czy życiu dziecka.

(akta kontroli str. 502)

W odniesieniu do realizowanej kontroli zarządczej Dyrektor wskazał, iż w celu wyeliminowania błędów m.in. przy sporządzaniu programów wychowawczo-profilaktycznych, zadeklarował - przy współpracy z pielęgniarką - opracowanie w Szkole procedury, która będzie określała m.in. zasady wymiany informacji na temat uczniów, w tym z problemami dotyczącymi nieprawidłowej masy ciała, tak by diagnoza o której mowa w art. 26 ust. 3 upo, sporządzona została w sposób rzetelny, a zaplanowane w programach działania odpowiadały rzeczywistym potrzebom uczniów. Wyjaśnił, iż *w tym celu określe termin przekazania niezbędnych danych, które posłużą do sporządzenia pisemnej diagnozy, która zostanie wykorzystywana do sporządzania programów wychowawczo-profilaktycznych. Zgodnie z obowiązkiem Dyrektora podejmę działania aby zapewnić zgodność działalności Szkoły z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, skuteczność i efektywność działania.*

(akta kontroli str. 104-105)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dyrektor Szkoły nie przeprowadzał corocznej diagnozy (w latach szkolnych od 2021/2022 do 2024/2025) w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka dla zdrowia uczniów (w szczególności związanych z zaburzeniami odżywiania), co stanowiło naruszenie art. 26 ust. 3 upo.

Skutkiem powyższego był brak możliwości sporządzenia w pełni rzetelnego programu wychowawczo-profilaktycznego odzwierciedlającego rzeczywiste potrzeby uczniów i adekwatne działania w zakresie zaburzeń odżywiania, gdyż wyniki przedmiotowej diagnozy powinny stanowić podstawę do sporządzenia PWP (art. 26 ust. 2 upo) oraz ewentualne niezapewnienie PPP dla dzieci z tej grupy. Dodatkowo brak przeprowadzenia rzetelnej diagnozy w ww. zakresie uniemożliwiał pozyskania informacji o skali tego zjawiska oraz właściwą identyfikację uczniów z zaburzeniami odżywiania, co nie sprzyjało podejmowaniu odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyk z tym związanych.

(akta kontroli str. 5-15)

2. W okresie od 1 stycznia 2024 roku do czasu zakończenia kontroli⁵⁹ w Szkole nie zatrudniano psychologa, co naruszało obowiązek określony w art. 42d ust. 1 Karty Nauczyciela, zgodnie z którym w szkole zatrudnia się nauczycieli psychologów oraz w § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie PPP, który wskazuje, iż pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole udzielają uczniom specjaliści wykonujący zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psycholog.

Skutkiem powyższego zorganizowana w Szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna w ww. okresie nie była świadczona przez kluczowego specjalistę jakim jest psycholog.

(akta kontroli str. 5-10, 420-424)

⁵⁹ 12 maja 2025 r.

Wnioski

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Coroczne przeprowadzanie diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka dla zdrowia uczniów, w szczególności związanych z zaburzeniami odżywiania, w oparciu o którą będzie opracowywany program wychowawczo-profilaktyczny.
2. Podjęcie skutecznych działań zmierzających do zatrudnienia psychologa w Szkole w celu zapewnienia uczniom wymaganej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w formie dokumentu elektronicznego.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 13 maja 2025 r.

Kontroler
Dorota Rudnicka-Kawa
Najwyższa Izba Kontroli
Specjalista kontroli państwowej
/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/

Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Wicedyrektor Delegatury
Mariusz Kniat
/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/